

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 127

28 Ocak 1984 Tarihli Ek Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkındaki Sözleşmeyi Tadil Eden Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/464)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Başkanlığı

Sayı : K. K. T. D. 18/101 - 1615/05695

4 . 9 . 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 27.8.1984 tarihinde kararlaştırılan «28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkındaki Sözleşmeyi Tadil Eden Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut ÖZAL

Başbakan

28 OCAK 1964 TARİHLİ EK PROTOKOL İLE DEĞİŞİK 29 TEMMUZ 1960 TARİHLİ NÜKLEER ENERJİ ALANINDA ÜÇÜNCÜ ŞAHSILARA KARŞI KANUNİ SORUMLULUK HAKKINDAKİ SÖZLEŞMEYE 16 KASIM 1982 TARİHLİ PROTOKOL İLE GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLERE DAİR GEREKÇELER

Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Yasal Sorumluluk Hakkındaki Sözleşme (Paris Sözleşmesi) 29 Temmuz 1960'da 15 ülke ile beraber Türkiye tarafından da imzalanmış ve 8.5.1961 gün ve 199 Sayılı Yasa ile onaylanmıştır. (Ek : 1). Sözleşme, Ocak 1964'de, Sözleşmenin aslını imzalayan ülkelerin kabulu ile düzenlenen bir Ek Protokol ile değiştirilmiş olup, sözkonusu Ek Protokol 1.6.1967 gün ve 878 sayılı Yasa ile onaylanmıştır (Ek : 2). Anılan Sözleşme, Ek Protokol ile birlikte 1968 yılından bu yana yürürlüktedir.

Paris Sözleşmesi ülkelerin yasal sorumluluğu düzenleyen genel mevzuatlarına nükleer enerji alanında istisnaî bir rejim getirmekte olup, konusu da genel hukuk kurallarının uygulanmasının mümkün olmadığı istisnaî nitelikteki risklerle sınırlıdır. Sözleşme nükleer tesis işleteninin üçüncü şahıslara karşı nükleer kazalardan doğan sorumluluğunu belirli kurallara bağlayarak, bir yandan sorumlu işletenin sınırsız tazminat talepleri karşısında kalmasını engelleyerek, sorumluluğunu sınırlamakta; öte yandan tazminat taleplerinin karşılanmasında devlet garantisini sağlayarak, zarar gören üçüncü şahıslar açısından daha adateli bir sistem getirmektedir. Sözleşmenin diğer bir amacı da ulusal mevzuatlar arasında uyumu sağlayarak, bu konuda ortak bir uygulamanın oluşmasına yardımcı olmaktadır.

Sözleşmenin nükleer alanda yasal sorumluluk konusunda getirdiği genel esaslar aşağıda verilmektedir :

1. Nükleer kazanın sebep olduğu nükleer zararın sorumlusu kaza meydana geldiği sırada nükleer madde- nin ait olduğu veya bulunduğu tesisin işletenidir.

2. Tesisi işletenin sorumluluğu mutlak ve kusursuz sorumluluktur.
3. İşletenin sorumluluğu belirli bir miktar ile sınırlanmıştır. (Asgari haddi 5 milyon Avrupa Para Andlaşması Hesap Ünitesi, azami haddi 15 Milyon Avrupa Para Andlaşması Hesap Ünitesidir).
4. İşletene, bu sorumluluğu sigorta veya diğer malî garantilerle teminat altına alma yükümlülüğü getirilmektedir. (İşletenin sigorta ile teminat altına aldığı miktarın üstünde kalan miktarı Devlet garanti edecektir.)
5. Kaza ile ilgili her tür iddiayı kabul edip inceleyecek ve sözleşmeye taraf diğer ülkelerde de kararları geçerli sayılacak yetkili tek bir mahkemenin tayini konusu sözleşmede özel olarak düzenlenmiştir. (Prensip olarak kazanın olduğu yer mahkemesi).
6. İşletenin sorumluluğu belli bir süre ile sınırlı bir sorumluluktur. (Genel olarak kazanın olduğu tarihten itibaren 10 yıl).
7. Sözleşmede ayrıca tazminatın şekli, işletenin rücu hakkı, sözleşmenin yürürlüğe girme koşulları vb. hususlar da düzenlenmektedir.

Yasal sorumluluk konusunda getirdiği farklılık ve değişiklikler yukarıdaki şekilde özetlenebilecek Paris Sözleşmesinin günün koşullarına uydurularak modernize edilmesi amacıyla uzun süreden beri devam eden revizyon çalışmaları sonuçlanmış ve değişiklik Protokolü 16 Kasım 1982 tarihinde imzaya açılarak Türkiye tarafından imzalanmıştır (Ek : 3). Anılan Protokol ile, Sözleşmenin gelişen koşullara uygun hale getirilmesinin yanı sıra, uygulamadan doğan aksaklıkların giderilmesi, belirsiz ve yorumda tereddüt yaratan hükümlere açıklık getirilerek Sözleşmenin uygulanmasının kolaylaştırılması ve uygulamadaki uyumun artırılması amaçlanmaktadır.

Sözkonusu Protokol ile yapılan en önemli değişiklik tazminat miktarları ile ilgili hususlardır. Sözleşmede belirtilen nominal miktarlar değişmemekle birlikte Avrupa Para Andlaşması Hesap Ünitesi (EMA u/a) yerine Özel Çekim Hakkı (Special Drawing Right) konularak para birimi Uluslararası Para Fonu Sistemine bağlanmış ve yapılan bu değişiklikle günün koşullarına uygun bir şekilde tazminat miktarlarında gerekli artış sağlanmış bulunmaktadır. Esasen, diğer uluslararası ekonomik faaliyetlerde de kullanılan para birimi olan Özel Çekim Hakkının Protokolün yürürlüğe girmesinden evvel uygulanmasını öngören OECD Nükleer Enerji Ajansı Yönetim Komitesi Kararı Maliye Bakanlığı tarafından onaylanmış bulunmaktadır.

Türkiye'de halen Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezinde (ÇNEAM) bulunan TR-I ve TR-II araştırma reaktörlerinden başka nükleer tesis olarak nitelendirilebilecek bir tesis bulunmamaktadır. Bu nedenle, Paris Sözleşmesinin uygulanması şu anda bu reaktörlerle ilgili faaliyetler çerçevesinde kalmaktadır.

Nitekim, sözkonusu reaktörlere ait kullanılan yakıtın 1984 yılı başında ABD'ne gönderilmesi sırasında Paris Sözleşmesi uygulama alanı bulmuş ve anılan Sözleşmenin ilgili hükümleri uyarınca, sorumlu işleten olarak ÇNAEM'nin yakıtın taşınması sırasında meydana çıkabilecek nükleer risklerden doğan sorumluluğunun bir kısmı taşıyıcı firma olan Transnucléaire tarafından sağlanan sigorta ile karşılanmış, bunun dışında kalan miktar için ise Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı nezdinde teşebbüse geçilerek Devlet Garantisi sağlanmış ve yakıtın gönderilmesi gerçekleştirilmiştir.

Bununla beraber, Türkiye nükleer güç santralleri kurma aşamasında olduğundan, bu santraller kurulurken ve daha sonra santraller faaliyete geçtiğinde Paris Sözleşmesi hükümlerine uyulması ve gereklerinin yerine getirilmesi sözkonusudur ve sözleşmenin uygulama alanının bu şekilde genişleyecek olması Türkiye açısından nükleer alanda yasal sorumluluk konusunun önemini artırmak ve konuya farklı bir boyut getirmektedir.

Bu nedenle, sözleşmenin bazı hükümlerini değiştiren Protokol'e taraf olmamız halinde nükleer risklerle ilgili yasal sorumluluk konusunun daha güç ve ayrıntılı yükümlülükler getirebilecek olan ikili düzenlemelerle çözümlenmesi gerekecektir. Nitekim, TEK ile Kanada CANDU ve Alman KWU Firmaları arasında Türkiye'de kurulacak nükleer güç santralleri ile ilgili olarak yürütülen ihale müzakerelerinde nükleer alanda yasal sorumlulukla ilgili hükümler ayrı bir bölüm olarak görülmektedir. Ayrıca, herhangi bir nükleer kaza meydana gelmesi halinde başka ülkelerin mevzuatlarına uyma zorunluluğunda ortaya çıkabilecektir. Kaldı ki, gerek nükleer santral kurulması, gerekse yakıtın taşınması gibi konularda gelişmiş ülkeler belli bazı uluslararası sözleşmelere taraf olunması koşulunu öne sürmektedirler.

Sonuç olarak, Paris Sözleşmesi ve eki Protokola olduğu gibi, son değişiklik Protokolüne de taraf olmamız, ülkemizin nükleer programının uygulanması ve uluslararası ilişkileri açısından daha uygun ve yararlı görünmektedir.

Nükleer alanda yasal sorumluluk ile ilgili bir diğer önemli husus da bu konuda iç mevzuatımızın oluşturulmasıdır. Paris Sözleşmesine taraf diğer ülkelerin hemen hepsi nükleer alanda yasal sorumluluk konusunu sözleşme paralelinde iç mevzuatlarını tamamlayarak çözümlenmişlerdir. Türkiye’de de nükleer alanda yasal sorumluluk konusunun Sözleşme hükümlerine uygun olarak bir mevzuat ile düzenlenmesi, nükleer güç santralleri kurulması konusu gündemde olduğundan, ivedilik kazanmış bulunmaktadır. Bunun yanında nükleer risklerden doğan sigorta konusunun da sigorta mevzuatında gerekli düzenlemeler yapılarak çözümlenmesi gerekmektedir. Herne kadar halen «Türkiye Atom Sigorta Pool»unun Jeranı olan ve «Avrupa Atom Pool’a üye bulunan Ak Sigorta Anonim Şirketine» nükleer risklerle ilgili sigortalamanın yaptırılması mümkün ise de, yukarıda belirtildiği gibi iç mevzuatın Türkiye Atom Enerjisi Kurumu’nun işbirliği ile Ticaret ve Maliye Bakanlıkları ile birlikte hazırlanması, bu konuda iç mevzuat eksikliğinin uygulamada ortaya çıkarılabileceği aksaklıkların ortadan kaldırılabilmesi açısından önemlidir. Maliye Bakanlığı da Protokolün onayını takiben Paris Sözleşmesi ile ilgili mevzuatın çıkarılması ve gerekli yasal önlemlerin alınması konusu üzerinde önemle durmaktadır.

Bu genel bilgi ve gerekçenin yanısıra, 12 Kasım 1982 tarihli Protokol ile yapılan değişiklikler ve gerekçeleri maddeler itibariyle ayrıca aşağıda verilmektedir.

A) Başlangıcın ikinci paragrafı :

Burada yalnızca ilgili kuruluşun isminin (OECD/NEA) son ve bugünkü şeklini vermek üzere bir değişiklik yapılmıştır.

B) Başlangıcın son paragrafı, 1 (a) (i) ve 3(c) :

Sözleşmenin ana metninde iyonlaştırıcı radyasyondan doğan kazalardan meydana gelen hasarlar sözleşmenin kapsamı dışında bırakılmıştır. Daha sonra 1964 Ek Protokolü ile başlangıcın son paragrafına yapılan değişiklikle iyonlaştırıcı radyasyondan doğan kazaların neden olduğu hasarlara sözleşme hükümlerinin uygulanmasının Âkit Taraflara bırakıldığı genel olarak hükme bağlanmış ve 3 üncü maddeye eklenen yeni bir fıkra (3 (c)) ile de, «Bir Âkit Taraf mevzuatıyla, kendi ülkesinde bulunan nükleer tesisi işletenin mesuliyetinin, bu tesis içinde olup bu maddenin (a) fıkrasında atıf yapılan kaynakların dışındaki herhangi bir radyasyon kaynağından intişar eden iyonlaştırıcı radyasyonlardan husule gelen veya neticelenen hasarlarla ilgili mesuliyeti de kavradığını hükme bağlayabilir» hükme getirilmiştir.

uygulamada Taraf ülkelerin çoğu ulusal mevzuatları ile bu seçeneğin uygulanması yolunda düzenlemelere gitmişlerdir. Bu nedenle, uygulamaya paralel olarak son protokolle 3 üncü maddenin (c) fıkrası kaldırılmış ve belirsizliğe neden olmaması için nükleer kaza tanımına (1 (a) (i)) «bir nükleer tesis içindeki radyasyon kaynağından yayınlanan iyonlaştırıcı radyasyonlardan doğan veya bunların neticesi olarak ortaya çıkarak hasara neden olan» kazalar da eklenerek iyonlaştırıcı radyasyonlar sözleşme kapsamına alınmış ve yapılan bu yeni düzenlemeye uygun olarak başlangıcın son paragrafından iyonlaştırıcı radyasyonla ilgili kısım çıkarılmıştır. Tesis dışında bulunan radyasyon kaynağından yayınlanan iyonlaştırıcı radyasyonların meydana getireceği hasarlar ise sözleşme kapsamı dışında bırakılmıştır.

Bir nükleer tesis içinde olabilecek bir nükleer kaza sonucunda iyonlaştırıcı radyasyonlar sınıfına giren nötronlar, alfa, beta partikülleri ve gama ışınları ortaya çıkacaktır. Çevreye zarar verebilecek bu iyonlaştırıcı radyasyonların meydana getireceği hasardan işletenin sorumlu tutulması doğaldır. Ancak tesis dışında varlığı sözkonusu olabilecek kaynaklardan meydana gelebilecek iyonlaştırıcı radyasyonların oluşturabileceği zarardan tesis işleteni sorumlu olamaz. Ayrıca, bu radyasyonların nükleer kaynaklı olmayanları da mevcuttur. Bu nedenle son protokol ile yapılan yeni düzenleme sözleşmenin amaçlarına uygundur görüşünderiz.

C) 1 inci maddenin (a) fıkrası :

1 (a) (i) :

Yeni protokol ile tesis içindeki radyasyon kaynağından yayınlanan iyonlaştırıcı radyasyonlar sözleşme kapsamına alındığından, bu benddeki «nükleer kaza» tanımına iyonlaştırıcı radyasyon eklenmiş. Gerekçe daha önce «B» de verilmiştir.

1 (a) (ii) :

Avrupa Nükleer Enerji Ajansı'nın 1972'de değiştirilen adı düzeltilerek yeni Protokole Nükleer Enerji Ajansı olarak girmiştir.

Sözleşmede bir işletenin sorumluluğunda olup da aynı yerde bulunan birden fazla nükleer tesisin tek bir nükleer tesis olarak kabul edilebilmesine olanak veren bir hüküm bulunmamakta idi. Ancak çok sayıda taraf ülkeler bu olanağı kendi ulusal mevzuatlarıyla sağlamışlardır. Yeni Protokol ile bu uygulama doğrultusunda bir düzenleme yapılarak nükleer tesisin tanımını yapan bu bende «herhangi bir Âkit Taraf, bir işletenin aynı yerde bulunan iki veya daha fazla nükleer tesisinin o yerde radyoaktif madde bulundurulduğu diğer binalarla birlikte tek bir nükleer tesis olarak kabul edileceğine karar verebilir» hükmü eklenmiştir.

Nükleer tesisler yer seçimi, ortak tesis kullanımı, inşaat kolaylığı, işletme kolaylığı gibi nedenlerle aynı yerde iki veya daha fazla olarak kurulmaktadır. Bu durumda aynı yerde bulunan ve aynı işletenin sorumluluğunda olan iki veya daha fazla nükleer tesisin tek bir nükleer tesis olarak düşünülmesi sözleşmenin uygulanması açısından kolaylık sağlayacaktır. Bu nedenle son Protokol ile yapılan yeni düzenleme yerindedir görüşünderiz.

1 (a) (iii) :

Bu bendde değişiklik yapılmıştır.

1 (a) (iv) :

Sözleşmenin ana metninde «radyoaktif ürünler ve artık» tanımı yapılırken, «herhangi bir endüstriyel, ticari, zirai, tıbbi veya ilmi amaçlarla kullanılan veya kullanılacak, bir nükleer tesis dışındaki radyoizotopların» bu tanımın dışında olduğu belirtilmektedir. Bu hükmün amacı bir nükleer tesis dışındaki radyoizotopların yukarıdaki tanımın dışında kalmasını sağlamaktır. Ancak, geçmişte bu konuda belirli yorum zorlukları ortaya çıkmış ve Yönetim Komitesi bu konuda bir «recommendation» çıkarmak zorunda kalmıştır. Bu nedenle son Protokol ile yukarıdaki amaçlarla ve eğitim amacıyla (eğitim amacı son Protokolle eklenmiştir) kullanılmak üzere imalatının son aşamasına ulaşmış olan radyoizotopların «radyoaktif ürünler ve artık» tanımını dışında kalacağı hükme bağlanarak konuya açıklık getirilmiştir. Yani radyoizotopların üretimi sırasında, ileride kullanılma amaçları ne olursa olsun, üretimin son aşamasına kadar bu radyoizotoplar «radyoaktif ürünler ve artık» tanımı içinde yer almakta ve işletenin bunlardan doğan sorumluluğu son aşamaya kadar devam etmektedir. İşletenin sorumluluğu ancak üretiminin son aşamasına gelmiş ve nükleer tesis dışında bulunan radyoizotoplar için sona ermektedir. Radyoizotopların gelecekteki kullanıcılarının güvenliği açısından önemli olan husus bu radyoizotopların sonradan bir değişim olmaksızın doğrudan kullanılabilir olmalarıdır. Yapılan değişiklikle bu hususun sağlanması amaçlanmaktadır.

Radyoizotoplar radyoaktif maddeler olduklarından, işletenin bunlara ilişkin sorumluluğunun üretimlerinin son aşamasına kadar devam ettiğinin yeni Protokol ile açıklığa kavuşturulmuş olması yanında, «eğitim amacının» da maddeye eklenmesi isabetli olmuştur görüşünderiz.

1 (a) (v) :

Bu bendde değişiklik yapılmamıştır.

1 (a) (vi) :

Bu bendde değişiklik yapılmamıştır.

D) 3 üncü maddenin (a) fıkrası :

Bu fıkra yeni Protokol ile yeniden düzenlenmiş ve sözleşmenin ana metninde ve 1964 Ek Protokolü ile değişik fıkrada «işletenin sorumlu olmadığı haller» arasında sayılan «kazanın vuku bulduğu anda nükleer maddeyi taşıyan nakil vasıtalarının zarara maruz kalışı» son değişiklikle işletenin sorumlu olmadığı haller arasında sayılmamıştır. Ayrıca, «işletenin sorumlu olmadığı haller» bu protokol ile «tesisin bulunduğu yerde, inşaat halinde nükleer tesis dahil diğer herhangi bir nükleer tesisin zarara uğraması» eklenmiştir.

Uygulamada Âkit Tarafların çoğunluğu «recommendation»lara uygun olarak 7 nci maddenin (c) fıkrasındaki seçme haklarını kullanarak, nakil vasıtalarının zarara uğramasını işletenin sorumluluğu içine almışlardır. İşte uygulamadaki bu eğilimin sonucu olarak, son protokol ile yukarıda değindiğimiz gibi, nakil vasıtalarının zarara uğraması zorunlu olarak işletenin sorumluluğu içine alınmıştır.

Kanımızca kazaya neden olan nükleer maddeyi taşıyan nakil vasıtasının zarara uğraması da «bir malın yok edilmesi veya zaraar uğraması» niteliğinde olduğundan, nükleer kaza sonucu meydana gelen zararlardan sorumlu olan işletenin nakil vasıtasında meydana gelen zarardan da sorumlu olması gerekir. Bu nedenle bu konuda yapılan değişiklik uygundur.

Bu fıkrada yapılan ikinci değişiklik ise sözleşmenin ana amacı olan üçüncü şahıslara yapılan zararların tazmini için sağlanan Malî Grantinin, nükleer kazanın meydana geldiği nükleer tesisin dışında aynı yerde bulunan tesislerin uğradıkları hasarların tazmini için kullanılmalarını engellemek amacını gütmektedir. Bu nedenle bu değişikliğin yapılması yerinde olmuştur. Bununla beraber bu değişikliğin kazayla ilgili tesisin işleteni ile diğer tesislerin işletenleri arasında yapılacak akti düzenlemeleri engelleyeceği şeklinde yorumlanmaması gerekir.

E) 3 üncü maddenin (c) fıkrası :

Bu fıkra kaldırılmıştır. Gerekçe ve açıklamalar «B» de verilmiştir.

F) 4 üncü maddenin (c) fıkrası :

İşletenin nakliyeciyeye malî garanti belgesi sağlama yükümlülüğünü düzenleyen bu fıkraya yeni Protokol ile «bir Akıt Taraf bütünüyle kendi sınırları içinde yer alan taşıma sözkonusu olduğunda bu yükümlülüğü üstlenemeyebilir» hükmü eklenmiş ve söz konusu yükümlülüğe istisna getirilmiştir.

Sözleşmeye taraf olan ülkelerin çoğunun izlediği uygulamaya göre, yetkili makamlar yalnızca uluslararası bir taşıma söz konusu olduğunda işletenden malî garanti belgesi istemektedirler. Bununla beraber ulusal sınırlar içindeki taşımada bu belgenin istenmesinin bir sakıncası da olmadığından, uygulamaya paralel bir hüküm protokolde yer alarak, bu husus Akıt Tarafın kararına bırakılmıştır.

G) 5 inci maddenin (c) fıkrası :

Kazanın olduğu anda artık bir nükleer tesiste bulunmayan nükleer yakıt ve radyoaktif artıklar ve üründen doğan sorumluluğun hangi işletenlere ait olduğunu hükme bağlayan bu fıkraya son Protokol ile yapılan değişiklik ile bu fıkrada sayılan sorumlu işletenlerden başka «yazılı bir kontratın açık hükümlerine uygun olarak sorumluluğu üzerine alan işleten» eklenmiştir.

1964 Ek Protokolü ile sözleşmenin 4 üncü maddesinin (a) ve (b) fıkraları değiştirilerek «yazılı kontrat ile sorumluluğun aktarılması» kavramı sözleşmeye dahil edilmiş ancak 5 inci maddenin (c) fıkrasında buna uygun değişiklik yapılmamıştı. Son Protokol ile gerekli olan bu değişiklik yapılmıştır.

Sözleşmenin bütünlüğü açısından sakıncaları ve aksaklıkları ortadan kaldıran ve ayrıca günümüzün gelişmiş ticarî koşullarına uygun olan bu değişiklik uygundur kanısındayız.

H) 6 ncı maddenin (c) fıkrası :

Sözleşmenin 1964 Ek Protokolü ile değişik 6 ncı maddesinin (c) fıkrasının (ii) bendi : «7 (c) maddedeki hakkın kullanılması dışında, bir nükleer kazanın sebebiyet verdiği hasar dolayısıyla, işbu Sözleşmenin dışında işletene bir mesuliyet yüklenemez. Bu halde de mesuliyetin hududu millî mevzuatın veya ülkesinde mesul işletenli nükleer tesisin bulunduğu Akıt Tarafın mevzuatının nakil vasıtalarıyla ilgili olarak koyduğu özel hükümlerin çerçevesinde kalır» demektedir.

Nakil vasıtalarında meydana gelen zararın işletenin sorumluluğuna alınmasına uygun olarak 6 ncı maddenin (c) fıkrasının (ii) bendi, nakil vasıtalarına ilişkin kısımlar çıkarılarak «Bir nükleer kazanın neden olduğu hasardan dolayı bu sözleşmenin dışında işletene bir sorumluluk yüklenemez» şeklinde son Protokol ile yeniden düzenlenmiştir.

I) 7 nci maddenin (b) fıkrası :

Bu fıkradaki değişiklikle sözleşme ile ilgili uygulamalarda kullanılacak para birimi bu alandaki uluslararası düzenlemeye göre EMA (Avrupa Para Birimi) yerine SDR (Özel Çekim Hakkı) olarak düzenlenmiştir.

Ayrıca son Protokol ile 7 nci maddenin (b) fıkrası yeniden düzenlenmiş ve bu fıkraya «herhangi bir Akıt Taraf 5 000 000 Özel Çekim Hakkından aşağı olmamak kaydıyla, nükleer tesisin özelliğini veya ilgili nükleer maddeleri ve bunlardan meydana gelecek kazanın muhtemel sonuçlarını dikkate alarak daha düşük bir miktar belirleyebilir» hükmü eklenmiştir.

Bu değişikliğin amacı genelde nükleer tesislerle karşılaştırıldığında büyük bir hasara sebebiyet verecek kapasitede olmayan nükleer tesislerin ve nükleer maddelerin sorumlu işletenini haksız sigorta ve malî garanti maliyetleri ile yüklememektir.

Nükleer tesislerde çeşitli boyutlarda kazalar meydana gelebilir. Bunların bir kısmı tesis içinde ve hatta tesiste bulunan bir bina içersinde kalabilir. Çok az bir kısmı ise çevreye zararı olabilecek şekilde etkili olabilir. Bu durum tamamiyle kazanın oluş nedenine, yayılan radyoaktif maddenin kaynağının büyüklüğüne, katı, sıvı veya gaz oluşuna bağlıdır. Bu nedenle nükleer tesisin ve nükleer maddelerin özelliğine göre kazanın muhtemel sonuçları için belirlenecek tazminat miktarı düşük tutulabilir.

J) 7 nci maddenin (c) fıkrası :

7 nci maddenin (b) fıkrasındaki gibi burada da para biriminde değişiklik yapılarak EMA (Avrupa Para Birimi) yerine SDR (Özel Çekim Hakkı) konulmuştur.

Ayrıca, nakil vasıtalarında meydana gelen hasarın işletenin sorumluluğu içine alınmasına paralel olarak bu fıkra da, «Nükleer kazanın meydana geldiği zamanda ilgili nükleer maddelerin bulunduğu taşıma aracına yapılan hasara ilişkin tazminat, işletenin diğer hasarlara ilişkin sorumluluğunun hiçbir şekilde 5 000 000 Özel Çekim Hakkından veya Âkit Tarafın mevzuatı ile belirlenmiş daha yüksek herhangi bir miktardan az olması sonucunu doğurmaz» şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Ek Protokol ile değişik 7 nci maddenin (c) fıkrası ise Âkit Tarafın 3 (a) (ii) (2) maddesindeki istisnadan ulusal mevzuatı ile sarfınazar edebileceğini ve bu durumda nakliye vasıtalarına yapılan hasarın nasıl tazmin edileceğini hükme bağlamakta idi.

K) 8 inci maddenin (d) fıkrası :

Ek Protokol ile değişik 8 inci maddenin (d) fıkrası hükmü belirli koşullarda, normal dava açma süreleri sona erse bile tazminat hakkının ortadan kalkmamasını sağlamaktadır. Ancak, bu fıkra, yalnızca 8 inci maddenin (a) fıkrasına atıfta bulunduğundan, söz konusu istisnanın aynı maddenin (b) ve (c) fıkralarında belirlenmiş olan farklı sürelerle de uygulanıp, uygulanamayacağı belirsiz kalmaktadır.

Bu nedenle son Protokol ile (a) fıkrasından başka (b) ve (c) fıkralarına da atıfta bulunularak bu konu açıklığa kavuşturulmuştur.

L) 15 inci maddenin (b) fıkrası :

Bu fıkrada yalnızca para biriminde değişiklik yapılarak EMA (Avrupa Para Birimi) yerine SDR (Özel Çekim Hakkı) konulmuştur.

Bilindiği gibi, Uluslararası Parasal Kuruluşların kararları çerçevesinde Türkiye EMA Para Birimi yerine SDR Para Birimini kullanmayı kabul etmiş olup, Maliye Bakanlığı Protokoldeki bu değişiklikler için olumlu görüş vermiş bulunmaktadır.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 1/464

Karar No. : 7.

9 4 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«28 Ocak 1964 tarihli Protokol ile Değiştirilen Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkındaki Sözleşmeyi Tadil Eden 16 Kısım 1982 tarihli Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı» Adalet ve Dışişleri Bakanlıkları temsilcilerinin de katıldığı toplantıda Komisyonumuzca incelenip, görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek Tasarı Bakanlar Kurulundan gelen şekliyle aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan
Ali Dizdaroğlu
Antalya

Üye
Özgür Barutçu
Diyarbakır

Üye
İhsan Nuri Topkaya
Ordu

Kâtip
İbrahim Aydoğan
İçel

Üye
Sabahattin Eryurt
Erzurum

Üye
Mehmet Bağçeci
Yozgat

Üye
Ali Ayhan Çetin
Çorum

Üye
İlhan Dinçel
Malatya

Üye
Selahattin Taflıoğlu
Yozgat

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

Esas No. : 1/464

Karar No. : 14

11 2 10 2 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkındaki Sözleşmeyi Tadil Eden 16 Kasım 1982 tarihli Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı», Komisyonumuzun 10.10.1984 tarihli ve 11 No. lu toplantısında ilgili Bakanlık temsilcilerinin de iştirakiyle tetkik ve müzakere olundu. Tasarının gerekçesinde de izah edildiği üzere 1964 yılından bu yana gelişen koşullar göz önüne alınarak Paris sözleşmesinin modernize edilmesi amacıyla uzun süreden beri devam ederi revizyon çalışmalarıyla ortaya çıkan son protokol, 16 Kasım 1982 tarihinde Türkiye tarafından da imzalanmıştır.

Komisyonumuz, Dışişleri Bakanlığının Koordinatörlüğünde Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve Üniversitelerle işbirliği yaparak çalışmalarını sürdürmesi temennisinde bulunmuştur.

Gerek tasarının gerekçesinde arz ve izah olunan hususları ve gerek temsilcilerin verdikleri tamamlayıcı bilgileri uygun ve yerinde mütalaa eden Komisyonumuz tasarımı prensip olarak kabul ettikten sonra maddelerin müzakeresine geçmiştir.

Tasarının 1, 2 ve 3 üncü maddeleri Komisyonumuzca da uygun görülerek aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Prof. Fethi Çelikbaş
Burdur

Başkanvekili
Mehmet Timur Çınar
Manisa
İmzada bulunamadı

Sözcü
Bülent Akarcalı
İstanbul

Kâtip
Hasan Adnan Tutkun
Amasya

Üye
Ogan Soysal
Ankara

Üye
Mustafa Ertuğrul Ünlü
Bursa
İmzada bulunamadı

Üye
Sabit Batumlu
İstanbul
İmzada bulunamadı

Üye
Leyla Yeniay Köseoğlu
İstanbul
İmzada bulunamadı

Üye
Nuh Mehmet Kaşıkçı
Kayseri

Üye
Nihat Harmancı
Konya

Üye
Hacı Turan Öztürk
Nevşehir

Üye
Prof. Dr. Yılmaz Altuğ
Sivas
İmzada bulunamadı

Üye
Ali Rifkı Atasever
Tekirdağ
İmzada bulunamadı

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ
METİN

28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkındaki Sözleşmeyi Tadil Eden Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 29 Temmuz 1960 tarihinde Paris'te akdedilen ve 28 Ocak 1964 tarihli Ek Protokol ile değiştirilen «Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkındaki Sözleşmeyi Tadil Eden 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol» un onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
T. Özal

Devlet Bak. - Başbakan Yrd.
I. K. Erdem

Devlet Bakanı
S. N. Türel

Devlet Bakanı
A. K. Alptemoçin

İçişleri Bakanı
A. Tanrıyar

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı
M. V. Dinçerler

Ulaştırma Bakanı
V. Atasoy

Sanayi ve Ticaret Bakanı
H. C. Aral

ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

28 Ocak 1964 Tarihli Protokol ile Değiştirilen Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkındaki Sözleşmeyi Tadil Eden 16 Kasım 1982 Tarihli Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Devlet Bakanı
K. Oksay

Devlet Bakanı
A. Tenekeci

Adalet Bakanı
M. N. Eldem

Dışişleri Bakanı
V. Halefoğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı
I. S. Giray

Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanı
H. H. Doğan

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
C. Büyükbaş

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

«28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkındaki Sözleşmeyi Tadil Eden 16 Kasım 1982 Tarihli Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı»

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

27.8.1984

Devlet Bakanı
A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı
I. Özdağlar

Millî Savunma Bakanı
Z. Yavuztürk

Maliye ve Gümrük Bakanı
V. Arıkan

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
M. Aydın

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
M. Kalemli

Kültür ve Turizm Bakanı
M. M. Taşçıoğlu

PROTOKOL

28 OCAK 1964 TARİHLİ EK PROTOKOL İLE DEĞİŞTİRİLEN 29 TEMMUZ 1960 TARİHLİ NÜKLEER ENERJİ ALANINDA ÜÇÜNCÜ ŞAHİSLARA KARŞI KANUNİ SORUMLULUK HAKKINDAKİ SÖZLEŞMEYİ TADİL EDEN PROTOKOL

Federal Almanya Cumhuriyeti, Avusturya Cumhuriyeti, Belçika Krallığı, Danimarka Krallığı, İspanya Krallığı, Finlandiya Cumhuriyeti, Fransa Cumhuriyeti, Yunan Cumhuriyeti, İtalyan Cumhuriyeti, Lüksemburg Grand Düklüğü, Norveç Krallığı, Hollanda Krallığı, Portekiz Cumhuriyeti, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, İsveç Krallığı, İsviçre Konfederasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri,

Halen Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı olan Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatının çerçevesi içinde 29 Temmuz 1960 tarihinde Paris'de akdedilen ve 28 Ocak 1964 tarihinde Paris'de imzalanan Ek Protokolle değişikliğe uğramış bulunan Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkındaki Sözleşmenin değiştirilmesi isteğini gözönüne alarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır :

I

28 Ocak 1964 tarihli Ek Protokol ile değişik 29 Temmuz 1960 tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkındaki Sözleşme aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

A) Başlangıcın ikinci paragrafı yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (bundan böyle Teşkilat olarak geçecektir.) Çerçevesi içinde kurulan OECD Nükleer Enerji Ajansının özellikle üçüncü şahıslara karşı sorumluluk ve atomik risklere karşı sigorta açısından, Âkit ülkelerin nükleer enerji ile ilgili mevzuatının ayrıntılı ve uyumlu bir biçimde düzenlenmesini teşvik etmekle sorumlu olduğunu düşünerek;

B) Başlangıcın son paragrafı yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

Ülkeleri ulusal esaslar çerçevesinde gerekli gördükleri tamamlayıcı düzenlemeleri yapmakta serbest bırakılmakla beraber, çeşitli ülkelerde bu tür hasarlardan doğan sorumluluğa uygulanan kuralların birleştirilmesi gereğine inanarak;

C) 1 inci maddenin (a) fıkrası yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

(a) İşbu Sözleşme gereğince :

(i) «Bir nükleer kaza» radyoaktif özelliklerden veya radyoaktif özelliklerin zehirli ve patlayıcılarla veya nükleer yakıtın veya radyoaktif ürünlerin ve artığın diğer zararlı özellikleri ile veya bunlardan herhangi biri ile birleşmesinden veya bir nükleer tesis içindeki radyasyon kaynağından yayılan iyonlaştırıcı radyasyonlardan doğan veya bunların neticesi olarak ortaya çıkarak zarara neden olan herhangi bir olay veya birbirini arkasından gelen aynı kaynaklı olaylar dizisidir.

(ii) «Nükleer tesis», herhangi bir taşıt aracının içinde bulunanlar dışındaki reaktörler, nükleer maddeleri imal eden veya işleyen fabrikalar, nükleer yakıt izotoplarına ayıran fabrikalar, ışınlanmış nükleer yakıtı yeniden işleme tabi tutan fabrikalar, taşıma sırasındaki geçici depolama tesisleri dışındaki nükleer madde depolama tesisleri ve içinde nükleer yakıt veya radyoaktif ürünler veya artık gibi Teşkilatın Nükleer Enerji Ajansı Yönetici Komitesinin (bundan böyle Yönetici Komite olarak geçecektir) zaman zaman kararlaştıracağı maddeler bulunan diğer tesisler anlamındadır. Herhangi bir Âkit Taraf, bir işletenin aynı yerde bulunan iki veya daha fazla nükleer tesisinin o yerde radyoaktif madde bulunduran diğer binalarla birlikte tek bir nükleer tesis olarak kabul edileceğine karar verebilir.

(iii) «Nükleer yakıt», metal, alaşım veya kimyasal bileşim halinde uranyum (doğal uranyum dahil), metal, alaşım veya kimyasal bileşim halinde plutonyum ve Yönetici Komitenin zaman zaman kararlaştıracağı benzeri diğer bölünebilir maddeler anlamındadır.

(iv) «Radyoaktif ürünler veya artık», nükleer yakıtın üretilmesi veya kullanılması esnasında üretilmiş veya radyasyona maruz bırakılarak radyoaktif hale getirilmiş herhangi bir radyoaktif madde anlamındadır; ancak (1) nükleer yakıt (2) bir nükleer tesis dışında olup endüstriyel, ticarî, zirai, tıbbî, ilmi, eğitimsel amaçlarla kullanılmak üzere imalatının son aşamasına ulaşmış olan radyoizotoplar buna dahil değildir.

(v) «Nükleer maddeler» nükleer yakıt (doğal veya tüketilmiş uranyum hariç) ve radyoaktif ürünler ve artık anlamındadır.

(vi) Bir nükleer tesis ile ilgili olarak «işleten», yetkili resmi makamca o tesisin işleteni olarak atanmış veya tanınmış kimse anlamındadır.

D) 3 üncü maddenin (a) fıkrası yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

(a) Bir nükleer tesisin işleteni; bu sözleşme hükümlerine uygun olarak aşağıdaki hususlardan sorumlu olacaktır :

(i) Şahsın ölümü veya hayatına karşı zarar ika edilmesi,

(ii) Aşağıdaki haller dışında, herhangi bir malın yok edilmesi veya zarara maruz bırakılması :

1. Nükleer tesisin kendisi ve bu yerde bulunan inşaat halindeki nükleer tesis dahil diğer herhangi bir nükleer tesis,

2. İşbu nükleer tesisle ilgili olarak kullanılan veya kullanılacak aynı yerdeki herhangi bir mal.

Ancak (i) ve (ii) bentlerindeki hasar veya kayıba (bundan böyle hasar olarak geçecektir) böyle bir tesiste meydana gelen veya 4 üncü madde ahkâmı hariç, böyle bir tesisten gelmekte olan nükleer maddelerden doğan bir nükleer kazanın neden olduğu kanıtlanmalıdır.

E) 3 üncü maddenin (c) fıkrası kaldırılmıştır.

F) 4 üncü maddenin (c) fıkrası yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

(c) Bu Sözleşmeye göre sorumlu işleten, 10 uncu maddeye uygun olarak gerekli teminatı sağlayan sigortacı veya başka bir malî kefil tarafından veya bunlar adına düzenlenmiş bir belgeyi nakliyeciyeye sağlayacaktır. Bununla beraber, bir Akit Taraf bütünüyle kendi sınırları içinde yer alan taşıma söz konusu olduğundan bu yükümlülüğü üstlenmeyebilir. Söz konusu belge, işletenin ad ve adresini, teminatın tutarını, tipini ve süresini içermelidir ve bu bilgilere belgeyi düzenleyen veya onun adına veren tarafından itiraz edilemez. Belge aynı zamanda, garantisini sağlanan nükleer maddelerle taşımaya ilişkin bilgiyi ve yetkili resmi makamların söz konusu şahsın işbu sözleşmede belirtilen anlamda bir işleten olduğunu onaylayan beyanını da içermelidir.

G) 5 inci maddenin (c) fıkrası yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

(c) Bir nükleer kaza ile ilgili nükleer yakıt veya radyoaktif ürünler veya artık birden fazla nükleer tesiste bulunmuş olup hasara neden olduğu zamanda bir nükleer tesiste bulunmamakta ise; hasarın meydana gelmesinden önce buldukları son nükleer tesisin işleteninden veya sonradan bunların sorumluluğunu üzerine alan işletenden veya yazılı bir kontratın açık hükümlerine uygun olarak sorumluluğu üzerine alan işletmeden başka hiç bir işleten hasardan sorumlu değildir.

H) 6 ncı maddenin (c) fıkrası yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

(c) (i) Bu sözleşmenin hiç bir hükmü :

1. Bir hasara sebebiyet vermek kastıyla bir şahsın bir fiili veya ihmaliyle meydana gelen ve 3 üncü maddenin (ii) bendi (1) ve (2) ve 9 uncu madde gereğince bu sözleşmeye göre işletenin sorumlu tutulamayacağı bir nükleer kazanın neden olduğu bir hasardan dolayı herhangi bir şahsın,

2. Bir taşıma aracının aksamını teşkil eden bir reaktörü işletmeye yetkili olan kimsenin, 4 üncü maddenin (a) fıkrası (iii) bendi veya (b) fıkrası (iii) bendi uyarınca sorumlu tutulamayacağı bir nükleer kazanın yarattığı hasardan doğan sorumluluğuna etki etmez.

(ii) Bir nükleer kazanın neden olduğu hasardan dolayı bu sözleşmenin dışında işletene bir sorumluluk yüklenemez.

I) 7 ncı maddenin (b) fıkrası yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

(b) Bir nükleer kazanın neden olduğu hasar dolayısıyla işletenin azamî sorumluluğu Uluslararası Para Fonu tarafından belirlenen ve söz konusu kuruluş tarafından kendi faaliyet ve işlemlerinde kullanılan 15 000 000 Özel Çekim Hakkı olacaktır. (Bundan böyle «Özel Çekim Hakkı» olarak geçecektir.)

Ancak, aşağıdaki şekilde belirlenecek miktarlar hiçbir halde 5 000 000 Özel Çekim Hakkından aşağı olmamak kaydıyla,

(i) Herhangi bir Ākit Taraf, işletenin 10 uncu madde gereğince sigorta veya diğer bir malî garantiyi temin edebilmesi olanaklarını göz önüne alarak ulusal mevzuatla daha fazla veya daha az miktarlar belirleyebilir.

(ii) Herhangi bir Ākit Taraf, nükleer tesisin özelliğini veya ilgili nükleer maddeleri ve bunlardan meydana gelecek kazanın muhtemel sonuçlarını dikkate alarak daha düşük bir miktar belirleyebilir.

Yukarıda sözü edilen tutarlar yuvarlak rakamlar olarak ulusal paraya çevrilebilir.

J) 7 nci maddenin (c) fıkrası yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

(c) Nükleer kazanın meydana geldiği zamanda ilgili nükleer maddelerin bulunduğu taşıma aracına yapılan hasara ilişkin tazminat, işletmenin diğer hasarlara ilişkin sorumluluğunun hiç bir şekilde 5 000 000 Özel Çekim Hakkından veya bir Ākit Tarafın mevzuatı ile belirlenmiş daha yüksek herhangi bir miktardan az olması sonucunu doğurmaz.

K) 8 inci maddenin (d) fıkrası yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

(d) Ancak, 13 üncü maddenin (c) fıkrasının (ii) bendinin uygulanmasının mümkün olduğu hallerde, bu maddenin (a), (b) ve (c) fıkralarında belirtilen zaman zarfında tazminat hakkı ortadan kalkmaz.

(i) 17 nci maddede sözü geçen Mahkeme tarafından karar verilmeden önce bu Mahkemenin seçebileceği mahkemelerden herhangi birinde dava açılması halinde, Mahkeme davanın açıldığı mahkemeden başka bir mahkemenin yetkili olduğuna karar verirse, davanın yetkili olduğuna karar verilen mahkemede açılması için bir süre tespit edebilir veya,

(ii) 13 üncü maddenin (c) fıkrasının (ii) bendine göre Mahkemeden yetkili mahkemenin tespitine ilişkin bir karar elde edilmesi için ilgili bir Ākit Tarafa müracaat edilmiş olması ve davanın bu tespitten sonra Mahkeme tarafından tespit edilecek bir zaman zarfında açılması gerekir.

L) 15 inci maddenin (b) fıkrası yerine aşağıdaki metin konulmuştur.

(b) Hasar için ödenecek tazminat kamu fonlarını içerir ve 7 nci maddede anılan 5 000 000 Özel Çekim Hakkından fazla olursa, alınacak önlemlerin uygulanmasında işbu sözleşme hükümleri dışına çıkılabılır.

II

(a) Bu protokolün hükümleri, taraflar arasında, 28 Ocak 1964 tarihli Ek Protokol ile değişik 29 Temmuz 1960 tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkındaki Sözleşmenin (bundan böyle «sözleşme» olarak geçecektir.) Ayrılmaz bir bölümünü oluşturacaktır ve «28 Ocak 1964 tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 tarihli Protokol ile değişik 29 Temmuz 1960 tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanunî Sorumluluk Hakkında Sözleşme» olarak bilinecektir.

(b) Bu protokol onaylanacak ve teyid edilecektir. Bu protokolün onay belgeleri Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Genel Sekreterine tevdi edilecektir. Bu protokolün teyid edilmesi durumunda ise Genel Sekretere bu husus bildirilecektir.

(c) Sözleşmeyi halen imzalamış bulunan bu protokolün imzacıları, bu protokolü de mümkün olan en kısa sürede onaylamayı veya teyid etmeyi yükümlenirler. Bu protokolün diğer imzacıları Sözleşmeyi onayladıkları tarihte bu protokolü de birlikte onaylamayı veya teyid etmeyi yükümlenirler.

(d) Bu Protokol Sözleşmenin 21 inci maddesi hükümlerine göre katılmaya açık olacaktır. Sözleşmeye katılma ancak bu protokole katılma ile birlikte olduğunda kabul edilecektir.

(e) Bu protokol Sözleşmenin 20 nci maddesi hükümlerine göre yürürlüğe girecektir.

(f) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Genel Sekreteri onay veya katılma belgelerinin ve teyid tebliğlerinin alınmasından bütün imzalayan ve katılan hükümetleri haberdar edecektir.

Aşağıda imzaları bulunan tam yetkililer usulüne uygun yetkili olarak bu protokolü imzaladılar.

Pariste 16 Kasım 1982 tarihinde İngiliz, Hollanda, Fransız, Alman, İtalyan ve İspanyol dillerinde, 6 metin de eşit olarak muteber olacak şekilde tek bir nüsha olarak hazırlanmış olup Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Genel Sekreterine tevdi edilecektir ve Genel Sekreter tarafından onaylı suretleri bütün imzalayan ve katılan hükümetlere gönderilecektir.